

Fundacja
Aleksandra Kwaśniewskiego
AMICUS EUROPAE

FAE Policy Paper
nr 17/2012

Piotr A. MACIĄŻEK

Zmiany w obozie władzy na Białorusi w latach 2007-2012

Styl sprawowania władzy na Białorusi jest autorskim projektem białoruskiego prezydenta, Aleksandra Łukaszenki. Dzięki wizerunkowej konsekwencji zbudował on mit „Baćki” – dobrego ojczulka, który dba o pomyślność narodu. Niedawny kryzys finansowy nadszarpnął nieco ten image, niemniej jednak nadal silnie oddziałuje on na starsze pokolenie Białorusinów. Dlaczego tak się dzieje ?

Charakterystyka białoruskiego systemu władzy

Aleksandr Łukaszenka od momentu przejęcia władzy nie powołał do życia ogólnokrajowej partii rządzącej, przerzucając swoje niepowodzenia na swoich podwładnych. „Ostatni dyktator Europy” dba o równowagę polityczną państwowych elit za pomocą stopniowych dymisji i ograniczenia własności prywatnej. Klasyczny oligarchiczny układ właściwie na Białorusi nie istnieje, tamtejsze elity nie zostały prawnie usankcjonowane, co przekłada się na brak stanowisk i zaszczytów, mogących zagrozić pozycji prezydenta.

Awans i majątek wiedzie przez oko i ucho Łukaszenki, który dba o to, by kompetencje organów nachodziły na siebie i kolidowały ze sobą. Myśli elit są skupione wokół prezydenta, którego pamięć nie ma sobie równych. Byłe osłuchał się z nazwiskiem, byłe zaznajomił z twarzą, byłe obrazy i dźwięki nałożyły się w całość, gdy będzie rozmyślał nad uzupełnieniem wakatu...

Lata 2007-2010

W otoczeniu Baćki funkcjonują klasyczne koterie pałacowe, walczące o wpływy i bogactwo. Do 2007 roku na Białorusi funkcjonowały trzy grupy obdarowywane przez prezydenta politycznymi łaskami. Ich struktura odzwierciedlała ewolucję pozycji i znaczenia Łukaszenki w kraju od momentu przejęcia przezeń władzy.

- Pierwsza z tych grup, zwana szklowsko-mohylewską, wywodziła się z rejonu Szołowskiego, czyli rodzinnych stron Łukaszenki. Choć została zmarginalizowana, to jednak istnieje do dzisiaj, a tworzą ją dawni znajomi Łukaszenki z okresu jego działalności w partii komunistycznej.

- Druga grupa to „siłownicy”, wywodzący się jeszcze z sowieckich organów bezpieczeństwa, na których opierała się początkowo władza Baćki.
- Ostatnią grupę stanowili „technokraci”, wywodzący się z kadry dyrektorskiej państwowych przedsiębiorstw białoruskich.

Prezydent Łukaszenka naruszył powyższy układ dekretem, który włączył w skład Rady Bezpieczeństwa Republiki Białorusi jego syna Wiktara. Oznaczało to początek politycznej kariery „juniora”. Wokół jego osoby skupiły się środowiska młodych urzędników białoruskiej administracji, które dziś nazywane są potocznie „młodzieżą”. Wiktar eliminował stopniowo środowisko „siłowników”, pozbawiając ich kolejno stanowisk i zaplecza ekonomicznego. Zawiązał nieformalne porozumienie z „technokratami” i stworzył podwaliny nowego, dwu-koteryjnego systemu na dworze ostatniego dyktatora Europy, który – jak się okazuje – nie był jednak stabilny.

Lata 2011-2012

W ostatnim miesiącu na Białorusi nastąpiło przesilenie, które zaowocowało nową koncepcją dworu Łukaszenki. Prezydent odwołał ze stanowiska ministra spraw wewnętrznych gen. Anatola Kuleszaua i powołał na to stanowisko jego dotychczasowego pierwszego zastępcę, płk. Ihara Szuniewicza. Szuniewicz to prawdopodobnie człowiek Wiktara Łukaszenki, swoją karierę w KGB rozpoczynał bowiem w okresie upadku „siłowników” i wzrostu znaczenia „młodzieży”.

Docelowo wydarzenia te oznaczają wzmocnienie pozycji białoruskiego prezydenta dzięki wyjątkowej roli jego syna, w dalszej perspektywie zakłócona została jednak równowaga pomiędzy koteriami walczącymi dotąd o „ucho cesarskie”, znaczenie „technokratów” wywodzących się ze stanowisk dyrektorskich w spółkach państwowych zmalało, a „młodzież” nasycy się elementami struktur siłowych nowego rzutu.

Pewne przetasowania można było zauważyć już pod koniec 2011 roku, gdy białoruski prezydent zapowiedział stworzenie nowej armii obrony terenowej, która budowana w oparciu o struktury władzy docelowo miała liczyć 120 tys. ludzi. Kryzys gospodarczy na Białorusi mógł wymusić porządkę na dworze dyktatora, a tym samym powrót do idei „siłowników”, złożonych z elementów struktur siłowych nowego pokolenia, podporządkowanych Wiktarowi Łukaszence

Zmiany w obozie władzy na Białorusi w latach 2007-2012
FAE Policy Paper nr 17/2012
Piotr A. Maciążek

kosztem „technokratów”. Na taki obrót sprawy wskazywał także zamach w mińskim metrze, który należy wiązać z walką „starszych elementów” KGB ze wzrastającym w siłę synem Baćki.

Warto dodać, że zadłużenie i widmo prywatyzacji państwowych zakładów mogło wstrząsnąć dyrektorami firm państwowych i podważyć ich lojalność wobec prezydenta. Jak poinformował litewski minister spraw zagranicznych Audronius Ažubalis, Baćka obiecał Rosji w zamian za kredyt sprzedaż mienia państwowego o wartości 7 miliardów litów, a kraj nad Świsłoczą „sprzedaje swoją niepodległość”.

Trudno przewidzieć dziś rozwój przyszłych wypadków. Wydaje się, że centralizacja dworu wokół Wiktara Łukaszenki uspokoi na jakiś czas sytuację wewnętrzną w kraju. Rozciągnięcie jego kontroli na struktury siłowe i włączenie ich w obręb „młodzieży” jest natomiast konieczne z perspektywy przymusu prywatyzacyjnego, który naruszy fundamenty „technokratów”. Taki układ spowoduje jednak, że problematyczne stanie się przekierowywanie społecznego niezadowolenia na innych członków elity rządzącej, będą oni bowiem – bez wyjątku – powszechnie kojarzeni z jego synem.

Tezy przedstawiane w serii „Policy Papers” Fundacji Amicus Europae
nie zawsze odzwierciedlają jej oficjalne stanowisko !

Kontakt

**Fundacja
Aleksandra Kwaśniewskiego
„Amicus Europae”**

Aleja Przyjaciół 8/5
00-565 Warszawa, Polska

Tel. +48 22 622 66 33
Tel. +48 22 622 66 03
Fax: +48 22 629 48 16

email: fundacja@fae.pl, www.fae.pl

FAE Policy Paper nr 17/2012

**Zmiany w obozie władzy na Białorusi
w latach 2007-2012**

Autor: Piotr A. Maciążek

Ekspert Zespołu Analiz Fundacji *Amicus Europae*, ekspert Instytutu Jagiellońskiego, publicysta.
Redaktor naczelny portalu „Polityka Wschodnia.pl”.

Nadrzędną misją **Fundacji AMICUS EUROPAE** jest popieranie integracji europejskiej, a także wspieranie procesów dialogu i pojednania, mających na celu rozwiązanie politycznych i regionalnych konfliktów w Europie.

Do najważniejszych celów Fundacji należą:

- Wspieranie wysiłków na rzecz budowy społeczeństwa obywatelskiego, państwa prawa i umocnienia wartości demokratycznych;
- Propagowanie dorobku politycznego i konstytucyjnego Rzeczypospolitej Polskiej;
- Propagowanie idei wspólnej Europy i upowszechnianie wiedzy o Unii Europejskiej;
- Rozwój Nowej Polityki Sąsiedztwa Unii Europejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem Ukrainy i Białorusi;
- Wsparcie dla krajów aspirujących do członkostwa w organizacjach europejskich i euroatlantyckich;
- Promowanie współpracy ze Stanami Zjednoczonymi Ameryki, szczególnie w dziedzinie bezpieczeństwa międzynarodowego i rozwoju gospodarki światowej;
- Integracja mniejszości narodowych i religijnych w społeczności lokalne;
- Propagowanie wiedzy na temat wielonarodowej i kulturowej różnorodności oraz historii naszego kraju i regionu;
- Popularyzowanie idei olimpijskiej i sportu.